

Zij kozen Canada

*Het immigratieverhaal van Engbert en Johanna,
opgeschreven door hun schoondochter Kathleen Quinn.*

Vertaald door Jan Kolkman JHzn.

Ze kwamen uit de achtertuin van Nederland, de Achterhoek, waar boerenland en bossen aanleunen tegen de Duitse grens. Als je vandaag door deze bossen zou lopen zou je het vrolijke getjilp van de vogels horen. Je zou gemakkelijk vergeten dat in deze bossen meer dan zestig jaar geleden het harde geluid van dodelijke kanonvuur weerklonk. De boerderijen werden toen overvallen door tanks en soldaten. De boeren en hun jonge zonen werden gedwongen om dwangarbeid te verrichten zoals het graven van loopgraven en ander zwaar werk voor de bezettende macht. In de Achterhoek hebben enkele van de laatste gevechten van de Tweede Wereldoorlog plaatsgevonden. Nu markeren slechts de stille oorlogskerkhoven, beschermd door bomen en gezegend met vogelgezang, de rustplaats van de vele Canadezen die bij de bevrijding van Nederland zijn gesneuveld.

Ver weg, aan de andere kant van de wereld, was nog een vrijheidsstrijd aan de gang. Toen Japan zich in augustus 1945 aan de geallieerden overgaf verklaarden Indonesiërs zich onafhankelijk van het Nederlandse gezag. In een laatste koloniale oprisping werden dienstplichtige Nederlandse soldaten op schepen gezet en naar Indonesië gevaren. De Verenigde Naties, die aan het eind van WO II tot stand kwam, dwong de Nederlanders in november 1949 de onafhankelijkheid van Indonesië te erkennen. Veel Nederlandse soldaten keerden naar hun vaderland terug met een rusteloos gevoel. Zij hadden de zoute zeelucht geproefd en kennis gemaakt met nieuwe landen. Het was voor hen niet gemakkelijk om weer op Nederlandse bodem te aarden.

Engbert Kolkman was een van deze jonge mannen die de drang voelde om weg te gaan en te gaan emigreren, ondanks het feit dat zijn vader hem hard nodig had op de boerderij. Om die reden was Engbert zelfs zes maanden eerder dan zijn dienstkameraden uit Indonesië thuisgekomen. Zijn vader had zijn vervroegde terugkeer dringend bij de autoriteiten bepleit. Het eerste wat Engbert na zijn terugkeer deed was het bezoeken van de families van zijn gevallen kameraden. Daarna ging hij aan het werk op de familieboerderij. Albert, een jaar jongere broer van Engbert, werd ook naar Indonesië uitgezonden waar hij diende bij de Koninklijke Marine. Hij was geschoold in het omgaan met getallen en assisteerde er bij de administratieve dienst.

Zijn dertienjarige broer Jan Harmen bestookte Engbert met vragen over het oorlogsgebeuren in Indonesië in de hoop spannende verhalen te horen. In plaats daarvan sprak Engbert alleen over de weelderige tropische plantengroei en het heerlijke eten, zoals nasi goreng. Hij wilde moeilijke herinneringen achter zich laten. Slechts een keer merkte Jan Harmen hoe angstig het soms voor de negentienjarige soldaat moet zijn geweest. Terwijl ze op het land bezig waren met voederknollen plukken werd er plotseling en ongezien op een naburig veld door jagers op een haas geschoten. Bij het horen van het schot liet Engbert zich onmiddellijk op de grond vallen om dekking te zoeken.

Vele jaren later, terwijl de familie rondom het kampvuur zat, dat was ontstoken bij gelegenheid van de vijftigjarige trouwdag van Engbert en Johanna, hoorden de kinderen en kleinkinderen een traumatisch verhaal. Op patrouille op het eiland Java werden Engbert en zijn kameraden aangevallen. Een aantal van hen werd toen dodelijk getroffen en Engbert raakte gewond aan zijn been. Hij moest zichzelf naar zijn militaire kamp terug slepen voor medische hulp. Om niet opgemerkt te worden verborg hij zich in sloten en sloop hij door het nachtelijk donker. Engbert's jongste zoon Eric wist aan het kampvuur te vertellen dat de zestienjarige Engbert in de oorlog wel eens gedwongen werk voor de nazi-soldaten opknapte dat hij vrijwillig van zijn vader had overgenomen. Soms sloop hij dan in de nachtelijke uren terug naar de ouderlijke boerderij met het risico gedood te worden. Omdat er bij de boerderijen altijd iemand anders langskwam om de boer voor dwangarbeid op te roepen, is hij nooit gepakt.

Voordat hij naar Indonesië vertrok werd Engbert verliefd op Johanna Heideman. Dromend van Johanna's bruine ogen en verlegen glimlach doorstond hij het rauwe oorlogsgeweld in Indonesië. Beiden keken altijd uit naar de zondagen omdat ze elkaar dan weer bij de kerk zouden ontmoeten. Hun families liepen, of gingen per rijtuig, langs bomenlanen naar de Gereformeerde Kerk in Geesteren, een dorp tussen Gelselaar en het kleine stadje Borculo. De Kolkmannen kwamen van de noordkant, de Heidemannen van de zuidkant. De verkering bleef ook na Engbert's terugkeer uit Indonesië aan. Ze maakten zich zorgen om te gaan trouwen omdat er in die jaren voor jonge paren geen huisvesting was. Bovendien zouden ze jaren moeten wachten om eigen grond te verwerven om te kunnen boeren. Nederland spande zich in om de natie te herbouwen, waarvan de infrastructuur, het platteland en het sociale systeem door de oorlog was vernietigd. Er was eenvoudigweg onvoldoende land of werk voor iedereen. De overheid moedigde burgers die boer wilden worden aan om te vertrekken maar wilde graag dat burgers met kennis en vaardigheden op het gebied van techniek, planning, bouw en financiën bleven om het land weer op te bouwen. Canada had werkers in de landbouw nodig en dat paste prima bij het jonge paar dat er naar verlangde zijn eigen weg te gaan.

Engbert stelde Johanna voor om te trouwen en naar Canada te emigreren en zij stemde toe. In die tijd werkte ze als kinderopas bij een familie in Borculo. Ze fietste daar elke dag naar toe en verdiende vijf gulden in de week. Ze begon te sparen voor meubels en huishoudelijke spullen om mee te nemen naar Canada. Zij had een inkomen terwijl Engbert kost en inwoning genoot op de ouderlijke boerderij. Haar inkomen en een kleine erfenis na de dood van haar vader zorgden voor voldoende geld om een mooi buffet met houtsnijwerk, een tafel, vier stoelen, een bed, een nachtkastje,

linnenkast, twee slaapkamerstoelen en borden, potten en pannen te kopen. Het jonge paar ging elke week naar Borculo voor Engelse les en trof voorbereidingen voor hun avontuur. Ze waren allebei drie-en-twintig jaar en hun jeugdige dromen en passies dreven hen vooruit. Zij zagen hun vertrek als hun enige kans om een eigen boerderij te verwerven, daar zetten zij hun zinnen op en zagen niet om.

De andere Kolkman kinderen volgden in het leven ook hun eigen pad. Sommigen namen afstand van het boerenbedrijf en van Gelselaar, terwijl anderen in de streek bleven wonen. Bert, de oudste zoon, werkte voor een landbouw-coöperatie voordat hij in Noord Holland een drukkerij opzette in Den Helder. Reintje en haar man waren boer in de polder dicht bij Nagele en hadden al kleine kinderen. Albert werkte op een kantoor in Borculo en studeerde voor accountant. Hij trouwde met Ina en verhuisde naar Deventer. Jan Harmen, die toen zeventien was, deed zijn HBS-B opleiding in Zutphen. In de weekends en 's zomers werkte hij mee op de boerderij totdat hij een baan kreeg als laboratoriumassistent bij Philips in Eindhoven. Van daar trok hij naar Groningen waar hij zijn thuis vond. Hij werd resp. onderwijzer, leraar wis- en natuurkunde, manager van een hogeschool en part time internationale reisleader. Jan trouwde in 1967 met Clary.

Drie van de Kolkman kinderen waren nog op de boerderij toen Engbert vertrok, Aleid die eenentwintig was en Derk negentien. Aleid hielp haar moeder met de acht jaar oude Bennie, die lichamelijk en geestelijk gehandicapt was. Toen Bennie in een zorg-tehuis in Apeldoorn werd geplaatst werd aan de familie gevraagd om voor de duur van vier jaar een hulp te sturen en Aleid verplichtte zich om te gaan. Later besloot zij om professioneel verpleegster te worden, volgde daarvoor een opleiding en verhuisde naar Groningen. Daar ontmoette zij haar toekomstige echtgenoot Emmo. Derk werkte samen met zijn vader en erfde in 1962 de boerderij toen zijn vader door ziekte werd gedwongen met werken te stoppen. Hij trouwde in 1962 met Jans en zij werkten samen op de boerderij totdat die in 1973 werd verkocht en zij een nieuwe boerderij in de omgeving betrokken.

Engbert's vader verborg zijn teleurstelling toen Engbert hem vertelde dat hij de boerderij wilde verlaten om in het Canadese Alberta een eigen boerderij te beginnen. Zijn vader wilde zijn zoon niet vasthouden vanwege familieverplichtingen en nam de kosten van de trouwerij in april 1952 en van de overtocht en treinreis in juni voor zijn rekening. Een dag voordat Engbert uit Rotterdam vertrok gaven vader en zoon elkaar op het bouwland ten afscheid een hand. Daarna ging Kolkman senior verder met ploegen terwijl de jonge Kolkman zijn ogen richtte op nieuwe horizonnen. Er was geen grote uitzwaai-bijeenkomst van de familie Kolkman, want men had elkaar een paar weken eerder al getroffen bij de trouwerij van Henk en Annie in Groningen. Henk werkte in Groningen als waterbouwkundig ingenieur en vestigde zich na zijn pensionering in Assen.

Johanna en Engbert woonden na hun huwelijk in bij haar ouders op de boerderij die Heideman had gehuurd van een weduwe in Borculo. Daar vond op de vrijdagavond voor hun vertrek op zaterdagmorgen een familiebijeenkomst van Johanna's familie plaats. Haar oudste broer, Jan, gaf hen honderd gulden voor het werk dat Engbert had gedaan op de boerderij van Heideman. Haar broer Arend kwam met de motorfiets uit Wijhe, waar hij bij een boer werkte. Later kocht hij deze boerderij, trouwde met Gerry en stichtte er een gezin. Haar oudste zuster, Janna, is dertien jaar getrouwd geweest en woonde aan de ene kant van Gelselaar, terwijl haar in 1948 getrouwde zuster Dina aan de andere kant van Gelselaar woonde. Aaltje trouwde in 1946 en woonde op een boerderij bij Ruurlo.

Door de stoïcijnse Nederlandse opvoeding, het harde werk op de boerderij en de overlevingsjaren tijdens de oorlog waren zij gehard en niet gewend om elkaar te omhelzen en te kussen. Johanna's moeder gaf haar dochter bij haar vertrek eenvoudig een hand en liet haar gaan. De enige zorg die zij zichzelf toestond was de instructie aan haar kersverse schoonzoon: "Engbert, je moet me beloven goed voor Hannie te zorgen, want ze is zo'n tenger vrouwtje". Ze had al eens eerder afscheid genomen van twee dochters, Gerda en Tonia, die een paar maanden eerder naar Ontario waren gegaan. Twee jaar later, zou haar jongste dochter, Gerry, na haar huwelijk met Bill Hulsman ook naar Canada vertrekken. Na aankomst in Toronto bezochten ze in Ontario eerst Gerda en Tonia en familie van Bill om daarna in de trein naar Edmonton te stappen.

Toen Janna voor het laatst haar jongste zuster zag, brak ze met de traditie en gaf ze uiting aan haar emotie. Ze huilde toen ze probeerde te bevatten hoe ver weg Canada was en ze was bang dat ze haar kleine zusje nooit meer zou terugzien. Maar Janna was degene die vier keer naar Canada kwam om hen op te zoeken en die naar Californië en andere plaatsen reisde, nadat haar kinderen al groot waren en haar man was overleden. Johanna's zuster Grada, 22 jaar, kwam op een eigenaardige tijd om afscheid te nemen omdat ze bij een boer werkte en vanwege het melken maar eens per veertien dagen een zondag vrij had.

Johanna, Engbert en zijn zuster Aleid stonden zaterdagmorgen al vroeg op de bus uit Groenlo te wachten, die emigranten ophaalde om hen naar de Rotterdamse haven te brengen. De bus bonkte over de wegen tussen de oostelijke stadjes en haalde behalve hen ook andere jonge mensen en families langs de route op. In de grote Rotterdamse haven lag de Rijndam te wachten om hen naar hun nieuwe land te varen. Ze gebruikten nog samen een lunch alvorens aan boord te gaan. Aleid zag, met een prop in haar keel, hoe Engbert zijn laatste Hollandse haring door zijn keel liet glijden, genietend van elke zilte hap alsof hij zich voorbereidde om zijn thuisland voor altijd te verlaten.

De Rijndam verliet Rotterdam op zaterdag, 13 juni 1952. Aan boord keek Johanna verbijsterd naar de fraaie eetzaal en het zilverwerk. Ze had tot dusver alleen nog maar in de oostelijke provincies van Nederland en een keer naar het noordelijk gelegen Groningen gereisd en had daar weinig meer gezien dan het werkzame leven op het platteland. Engbert, die meer gewend was maakte aan boord gemakkelijk vriendschap met anderen. Onder het genot van een paar drankjes wisselde hij verhalen uit met medereizigers die ook als soldaat in Indonesië waren geweest. Ze hadden een

beetje meer geld dan hij en ze betaalden blijmoedig zijn drankjes, zoals jonge avonturiers dat doen. Johanna bleef meestal in haar hut, beurtelings door zeeziekte en misselijkheid als gevolg van een prille zwangerschap.

Het schip voer op zaterdagavond 21 juni, de langste dag van het jaar, de haven van Halifax binnen. De stadslichten bezorgden de vermoeide reizigers een glinsterend welkom. De passagiers mochten niet voor zondagmorgen op Pier 21 aan land gaan. Al vroeg in de morgen stonden Engbert en Johanna met hun bagage geduldig in de rij te wachten totdat ze met de stroom mee werden voortgeduwd naar het aankomstgebouw. Ze droegen allemaal kaartjes op hun jassen waarop de plaats van bestemming stond vermeld. Ze spraken weinig Engels en niemand groette hen in het Nederlands. Ze werden door het gebouw gedirigeerd naar de uitgang en verder naar het treinstation en naar de trein die hen westwaarts zou brengen. De gang van zaken bij Pier 21 was allemaal goed en functioneel georganiseerd, wat indruk maakte op het praktisch ingestelde jonge paar.

En toen zagen ze iets wat ze niet hadden verwacht. Ze werden begroet met een muur van angst. Buiten het gebouw liepen mannen op en neer met borden met daarop leuzen. Samen met andere Nederlandse immigranten kwamen ze er achter wat er op de borden stond: "No more DP's". (Niet meer ontheemden - Displaced Persons - en immigranten.) Toen begreep hij het. Deze mensen waren bang dat de voortdurende stroom van immigranten hun banen zou inpikken. Dit waren vakbondsmensen die vochten voor banen voor hun eigen mensen. Engbert kon toen die angst en die gevoelens wel begrijpen. Tenslotte, had Canada al niet genoeg gedaan. Hij was uit zijn eigen land vertrokken vanwege gebrek aan werk en mogelijkheden en hij herinnerde zich ook hoe Indonesiërs vochten voor hun onafhankelijkheid. Jonge Canadese mannen en vrouwen lieten hun leven bij het bevrijden van Nederland. In de eerste jaren na de oorlog had Canada al duizenden vluchtelingen en immigranten toegelaten. De immigratie uit Nederland bereikte in 1952 een piek met een totaal van 20 653. Het land kwam in 1951 uit een recessie en het waren voor velen moeilijke tijden.

Ze liepen rustig langs de postende demonstranten naar het treinstation. De trein was omgebouwd voor troepenvervoer en de banken waren hard. In de oorlogsjaren reden jonge Canadese soldaten over deze rails naar Halifax om de boot te nemen naar de slagvelden van Europa. Nu rijdt dezelfde trein met Europese immigranten dwars door Canada naar een nieuw begin. Ze schommelden heen en weer op de banken en de conducteur riep alle namen om van de steden die werden gepasseerd. Dat waren nieuwe geluiden voor Nederlandse oren, een mengsel van Mi'kmaq en Engels: Truro, Amherst, Shubenacadie, Sackville, Moncton, Edmunston. Wacht, was dat niet Edmonton wat ze de conducteur hoorden roepen? Zouden ze er misschien al zijn? Maar, nee, Edmonton was nog vier dagen ver.

Ze spoorden door de Maritimes, en dan langs de zuidkust van de mooie provincie Quebec. Ze zagen alleen maar bomen, meren en kleine stadjes en dorpen en de grote St. Lawrence rivier. Zij vroegen zich af: "Waar is hier de landbouwgrond waar we zoveel over hebben gehoord?". Ze zagen het grote Chateau Frontenac boven Quebec en de rivier uitsteken, onbekend met de beslissende slag die op de Vlakte van Abraham werd uitgevochten en die beslissend was voor de toekomst van het nieuwe land dat ze omarmden. De trein bracht hen verder naar Montreal, waar ze overstapten in een meer comfortabele wagon voor de lange reis naar Edmonton. De trein rolde verder westwaarts over het Grote Canadese Schild met prairie-steden met Cree namen, zoals Winnipeg en Saskatoon.

Ze reisden dwars door dit grote land en genoten van de lange junidagen. Ze waren een jong verliefd stel, zij droeg haar eerste kind, een nieuw onzeker leven lag voor hen. Soms waren ze stil, elk verzonken in eigen gedachten. Hoe zou het zijn als ze aankwamen in Edmonton, Alberta? Wat te doen als ze de beloofde banen op de boerderij niet zouden kunnen krijgen? Zouden ze hun familie ooit weer terugzien? Ze begonnen op te leven toen de spoorlijn velden doorsneed met haver, gerst en tarwe. Dit was het Canada waarvoor ze het vaderland hadden achter gelaten.

Eindelijk, in de namiddag van de vierde dag, bereikten zij hun bestemming. Ze stapten op 26 juni in Edmonton, aan de noordkant van de Saskatchewan rivier, uit de CN-trein. Ze waren Canada binnengekomen met \$ 54 Canadese dollars. Als de trein tijdens de lange reis ergens stopte werd er eten gekocht waarvan Johanna in de trein een maaltijd klaarmaakte. Dank zij Johanna's zuinige bestedingen hielden ze genoeg geld over om tijdens de eerste paar weken in Edmonton eten te kunnen kopen.

Een dominee, die de Nederlandse Immigratie Centrale vertegenwoordigde, begroette het jonge paar. Ze veronderstelden dat ze verder naar het noordwesten zouden reizen om bij een boer in Westlock te gaan werken. In plaats daarvan stuurde de dominee hen naar een boerderij ten zuidoosten van Edmonton. Hij dacht dat er voor een jong paar meer mogelijkheden waren in het gebied van Edmonton dan in Westlock. Vijf dagen later vierden ze op 1 juli Dominion Day met het oprapen van stenen van akkerland. Voor hun boer was die dag een dag als alle andere en hij zette de nieuwe immigranten direct aan het werk. Ze hadden het gevoel dat ze hun burgerschap moesten verdienen met het ontwikkelen van landbouwgrond, maar het zou nog wel tien jaar duren voor ze eindelijk echte Canadezen geworden waren.

Aan het eind van een "geradbraakte" dag hoorden ze van een ander Nederlands stel dat de boer hen alleen maar nodig had om stenen te rapen. In de winter zou er bij hem geen werk zijn en bij andere boeren zou er dan voor hen geen plek meer zijn. Negen dagen later pakten ze hun spullen en vonden ze werk op de boerderij van Harrington. Daar verdienden ze \$ 4 per dag, inclusief huisvesting. Het was een veebedrijf en omdat ze beiden waren opgegroeid in een veebedrijf was dit iets wat ze kenden en bovendien was er het hele jaar werk.

Zes weken nadat ze in hun nieuwe land waren aangekomen ontvingen ze het nieuws dat hun meubels in Westlock waren gearriveerd. Tom Harrington maakte de lange tocht om het voor hen op te halen. Hun enige band met het moederland was voor lange tijd het meubilair dat Johanna meebracht en dat ze meenamen van boerderij naar boerderij. Het buffet en

de twee slaapkamerstoelen hebben ze nog steeds , terwijl de linnenkast en de nachtkastjes bij de jongste kinderen, de tweeling Eric en Annette, zijn.

In de jaren vijftig werden in Alberta door boerenarbeiders hooi en graan nog met vorken opgestoken op wagens die werden getrokken door paarden. Johanna en Engbert deden toen hun eerste ervaring op met de prairie oogst. Alle boeren en arbeiders werkten samen op het veld, ze gingen van boerderij naar boerderij en zorgden er voor dat elke boer zijn oogst op tijd binnen kreeg. Johanna maakte dagelijks de melkmachine schoon.

Er zijn veel verhalen over hun eerste jaren in Canada te vertellen, zoals de strijd om een bestaan op te bouwen, Engels te leren en de drie jongens groot te brengen die in de eerste drie jaren in Canada zijn geboren. Toen de geboorte van hun eerste zoon aanstaande was, was Engbert in de schuur. Hij vroeg aan boer Harrington om hen naar het Royal Alexandra Hospital in het centrum van Edmonton te brengen. Daar aangekomen, moest hij met de boer mee terug en Johanna alleen laten. Met nog maar zes maanden in haar nieuwe land, sprak Johanna weinig Engels. Ze lag drie dagen in het ziekenhuis, zonder familie en vrienden waarmee ze de vreugde over haar eerstgeboren zoon kon delen, terwijl Engbert zich ondertussen afvroeg wat er met zijn jonge vrouw gebeurde. De boer had geen telefoon, dus belde het ziekenhuis naar de dichtstbijzijnde winkel met het verzoek om het bericht van de geboorte van Engbert's zoon aan boer Harrington door te geven. Maar het bericht bleef ergens onderweg steken en Engbert wist niet dat hij een zoon had. Tenslotte lukte het hem met iemand mee te rijden naar Edmonton waar hij Johanna met hun zoon Gerritt aantrof en ze samen over hun geluk in de hun vertrouwde taal konden spreken, nu zo ver weg.

Ze moesten \$ 300 bij elkaar schrapen om de kosten van de geboorte van Gerritt te kunnen betalen, want ze waren minder dan een jaar in Canada en hadden daarom geen recht op financiële ondersteuning. Ze hadden de eerste zes maanden in Canada \$ 800 verdiend en betaalden een derde deel van hun spaargeld aan de dokter en het ziekenhuis. Zij hadden niet veel geld, maar ze hadden ook niet veel nodig want ze wisten zuinig te leven. Zij aten groente uit de tuin en kochten hamburger voor 25 cent per pond. Engbert rolde zijn sigaretten uit een groot blik met tabak. In de herfst hadden ze \$ 600 gespaard voor een oude truck zodat ze naar Edmonton konden gaan om te winkelen of voor kerkbezoek. De kerk was hun sociale leven die hen verbond met andere immigranten en met Nederlands sprekenden. Toen ze na een jaar werken een paar vrije dagen konden krijgen trokken ze met hun oude truck naar de Weeninks in Lacombe. Dat bezoek was gekoppeld aan Nederland, omdat twee van Weenink's broers in Nederland waren getrouwd met zusters van Engbert's moeder, Berendina.

Het leven op boerderijen in de prairie was een grotere uitdaging dan dat in Nederland. Ze verdroegen het buiten zijn in de koude winters en het handmatig oppompen van water. Voedsel werd opgeslagen in de kelder en ze hielden in de winter het vlees bevroren in een ruimte aan de noordkant van het huis. Het jonge paar werkte op vier boerderijen voordat ze genoeg geld hadden gespaard om in mei 1956 ten oosten van Edmonton een eigen boerderij te kunnen kopen. Ze wilden niet met schulden beginnen en waren in staat \$ 3000 op tafel te leggen en een jaar later nog eens \$ 250. In 1957 werden elektriciteitsdraden aangelegd, tien jaar later gevolgd door telefoonlijnen. De eerste Nederlandse bezoeker was de moeder van Johanna, in 1957. Ze was verbaasd dat haar dochter in vergelijking met het comfort in Nederland zo sober leefde. Op een dag was het kelderluik per ongeluk open gelaten en viel ze in het keldergat, ze ontsnapte met slechts een kleine schram. Ze had na haar terugkeer in Nederland veel te verhalen.

Engbert had er van gedroomd om in Canada een graanboer te worden en het dagelijks melken in Nederland te kunnen achter laten. Echter, het was levende have waarmee hij zijn groeiend gezin zou voeden en zijn rekeningen zou betalen. Hij mestte varkens, molk een aantal koeien voor de room en voerde de afgeroomde melk aan de varkens. De room en de geslachte varkens brachten het geld binnen. Er gingen nogal eens biggen dood en er bleef voor de groeiende familie maar weinig geld over. Toen probeerde hij het een aantal jaren met vleeskoeien. Dat was minder werk, maar het bracht weinig geld op en een kalf moest wel twee jaar gevoerd worden voordat het tegen marktprijs kon worden verkocht.

Hij deed wat hij moest doen, overdag werken op de boerderij en 's nachts bij een verpakkingsbedrijf . In 1969 besloot hij full time veehouder te worden en kocht melk quota.

Hij begon met tankmelken op 7 augustus. Engbert was zo dankbaar en hoopvol dat hij zijn eerste melkstrookje in het melkhuis ophing, en daar hing het nog vele jaren. Binnen een jaar was hij in staat zijn baan bij Canada Packer's op te zeggen om full time met zijn vee bezig te kunnen zijn. Na veertien jaar bij het verpakkingsbedrijf, kon hij eindelijk van een goede nachtrust genieten voordat hij om vijf uur opstond om te gaan melken. Hij begon met veertig koeien en breidde dat uit tot meer dan zeventig koeien.

Samen bouwden hij en Johanna nieuwe schuren en voegden er een klein huis aan toe. Tenslotte bouwden ze in 1974 met hulp van hun kinderen en hun vrienden hun nieuwe huis. Johanna en Engbert brachten op hun boerderij zes zonen en twee dochters groot. Johanna had het druk met luiers maken, luiers wassen, kleren maken, kleren verstellen, tuinieren, plegen van onderhoud, koken, schoonmaken en helpen op de boerderij. Op zaterdag bakte ze Hollandse pannenkoeken en deed ze de kinderen in bad voor hun zondagse gang naar Edmonton. Ze had haar soep voor de zondagsmaaltijd al op zaterdagavond klaar, zodat het enige werk dat ze op zondag nog te doen hadden het voeren en melken van de koeien was. Zondag was de enige dag waarop werd gerust en de sabbath geheiligd. Ze waren lid van de Third Reformed Church aan de 96^e straat in het centrum van Edmonton. Deze straat stond bekend als "Kerkstraat" vanwege de vele immigrantengemeenschappen die hier hun kerk bouwden en in hun gemeenschappen het geloof bewaarden. Later, toen er aan de Ottewell Road aan de oostkant van Edmonton een nieuwe kerk werd gebouwd, lieten zij hun lidmaatschap daarheen overschrijven.

Engbert en Johanna gingen in 1992 in Edmonton wonen, niet ver van de vierde boerderij waarop ze als jong stel hadden gewerkt en dicht bij hun Ottewell Kerk. Op de plaats van die boerderij staat nu een winkelcentrum, omgeven door rechtlijnige straten met bungalows en appartementen. Zij lieten hun familiebedrijf aan hun twee jongste zonen over, die tot vandaag het veebedrijf voortzetten.

Kathleen Quinn
Edmonton, 22 mei 2006

Noten

1 Engbert Kolkman en Hannie (Johanna) Heideman emigreerden in 1952 vanuit de gemeente Borculo in de Achterhoek naar de prairiestaat Alberta in West Canada.

Hun immigratieverhaal, getiteld *They Chose Canada*, is in 2006 opgeschreven door hun schoondochter Kathleen (Kate) Quinn. Een kortere versie daarvan is door een jury (o.l.v. Prof. James Morrison van de St. Mary's Universiteit in Halifax) geselecteerd en is op 23 juni 2006 op Pier 21 door Kate voorgelezen tijdens het nationale Storytelling Festival in het Oost Canadese Halifax.

Op Pier 21, nu een historische locatie, kwamen de meeste Europese immigranten in Canada aan land. Zo ook de Rooms Katholieke ouders (uit Ierland) en de Gereformeerde schoonouders (uit Nederland) van Kate. Kate is o.a. lid van T.A.L.E.S. en schrijft af en toe in *Catholic New Times* en in regionale Canadese bladen. Haar man, John Kolkman, is de tweede zoon van Engbert en Johanna.

Het verhaal is een weergave van informatie die Kate uit diverse gesprekken met haar schoonouders en andere familieleden heeft opgevangen. Het is vertaald door Jan Kolkman, broer van Engbert, die in het verhaal met zijn volledige naam Jan Harmen wordt genoemd. Zij deed dit niet alleen ter onderscheiding van andere Jannen in het verhaal, maar ook door met die naam een verbinding te leggen tussen haar immigratieverhaal en de door streekschrijver H.W.Heuvel beschreven stamvader met die naam.